

Оксана Стельмах

кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри практичної психології та педагогіки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Львів, Україна

ORCID: 0000-0002-4097-6388

E-mail: *stelmahoksana14@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СТУДЕНТІВ

Анотація: висвітлено актуальність проблематики віртуальних соціальних мереж, що дедалі більше інтегрується в процеси та простір соціалізації людини. Здійснено теоретико-емпіричний аналіз впливу соціальних мереж на студентів. Проаналізовано особливості комунікації студентів в сучасному Інтернет-просторі. Виділено ознаки Інтернет-залежності юнаків. Обґрунтовано причини вибору інтерактивного способу спілкування. Встановлено, що більшість респондентів є активними користувачами соціальних мереж, мають емоційні труднощі у повсякденному спілкуванні та у студентів переважає середній рівень самотності.

Ключові слова: соціальні мережі; користувачі соціальних мереж; Інтернет-залежність; комунікація.

Oksana Stelmakh

Phd (psychology), senior lecturer at the department of practical psychology and pedagogy at Lviv State University of Life Safety; Lviv, Ukraine

E-mail: *stelmahoksana14@gmail.com*

PECULIARITIES OF SOCIAL NETWORKS INFLUENCE ON STUDENTS

Abstract: the urgency of the issue of virtual social networks is highlighted, which is increasingly integrated into the processes and space of human socialization. The article deals with the theoretical and empirical analysis of the social networks impact on students. Peculiarities of students' communication in the modern Internet space are analyzed. Signs of Internet addiction of young people are highlighted. The reasons for choosing an interactive way of communication are substantiated. It was found that the majority of respondents are active users of social networks. It was found that the majority of respondents are active users of social networks, have emotional difficulties in everyday communication and students have an average level of loneliness.

Key words: social networks; users of social networks; Internet addiction; communication.

Оксана Стельмах

ОСОБЕННОСТИ ВЛИЯНИЯ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ НА СТУДЕНТОВ

Аннотация: освещена актуальность проблематики виртуальных социальных сетей, которая все больше интегрируется в процессы и пространство социализации человека. Осуществлен теоретико-эмпирический анализ влияния социальных сетей на студентов.

© Оксана Стельмах, 2022

Проаналізовані особливості комунікації студентів в сучасному Інтернет-просторі. Виділені ознаки Інтернет-залежності молоді. Обґрунтовані причини вибору інтерактивного способу спілкування. Встановлено, що більшість респондентів є активними користувачами соціальних мереж, відчувають емоційні труднощі в повсякденному спілкуванні і у студентів переважає середній рівень самотності.

Ключевые слова: соціальні мережі; користувачі соціальних мереж; Інтернет-залежність; комунікація.

Oksana Stelmakh

An extended abstract of a paper on the subject:
“Peculiarities of social networks influence on students”

Problem setting. *Problem statement in general terms and its connection with important scientific or practical tasks. Modern Internet technologies open up extraordinary perspectives for students, providing access to multi-vector information that allows them to acquire social knowledge, formulate life perspectives and tasks, accumulate social experience, and realize personal potential in the shortest possible time. At the same time, the information society brings numerous risks and dangers to human life.*

Recent research and publication analysis. *The analysis of recent research and publications that have addressed this issue and on which the author relies. The analysis of scientific sources shows that researchers' interest in issues related to the information lifestyle and the impact of virtual reality on the daily lives of modern individuals is growing. Thus, A. Zhyhkin considers the socio-psychological aspects of communication in the Internet space; M. Smulson investigates the intellectual development of the individual in the virtual educational space [4]. The issues of variability of an individual's socialization in the modern Internet space are considered in the works of N. Tokarev, A. Shamne, O. Khalik et al. [1]. M. Sidorov considers the Internet as a means of communication and social influence [5].*

Paper objective. *The aim of the article is to identify psychological features of social networks influence on the personality of adolescence on the basis of theoretical and*

empirical research.

Paper main body. *Presentation of the main research material with the full justification of the obtained scientific results. From a psychological point of view, scientists consider the social network as a special type of social communication aimed at the interaction of Internet users, in order to meet the needs of communication, dating, transmission and perception of information at any time, regardless of distance.*

As a rule, active users of social networks create “virtual personalities”, describing themselves in a certain way. A virtual person has a name, often a pseudonym or an alias. Aliases on the Internet are called “nick” (from “nickname”) or “label” – “tag”.

On the one hand, the creation of “virtual personalities” complicates the process of researching cyber-communications, but, on the other hand, contributes to additional opportunities to study identity.

Thus, Ukrainian scientist M. Smulson researches the Internet content that can be used for educational purposes, namely distance learning [4].

However, there are also disadvantages of social networks, the main of which are psychological dependence, overloaded or uninteresting sites, inanimate communication, constant advertising when opening any pages, insufficient time, etc.

The following criteria can be used to initially determine the degree of Internet dependence: the amount of time spent on the Internet;

decrease in the results of everyday activities; maladaptation of the young person [2].

35 students aged 19 to 21 years studying "Practical Psychology" at Lviv State University of Life Safety took part in the empirical study of social networks impact on adolescents.

Respondents were offered an author's questionnaire "Activity in social networks". The questionnaire consisted of 12 questions aimed at identifying the amount of time spent on social networks by young people and the purpose why respondents use them, as well as determining the impact of social networks on students. Summarizing the results of the questionnaire, it should be noted that most respondents are active users of social networks, have many virtual friends, but communicate with a limited number of people. They spend more than 3 hours a day on the Internet, and if they do not visit their site for two days, they feel discomfort. Most often, young people use such social networks as Facebook and Instagram. Young people spend a long time on the Internet considering both the possibility of change and the impact on changes in mood and self-esteem.

Also, a method of diagnosing the level of subjective feelings of loneliness (D. Russell and M. Ferguson) was conducted. This technique helped us determine how lonely young people feel.

Thus, the results show that among the respondents there are 51.4% of people with an average level of subjective feelings of

loneliness, 25.7% with an average level, and 22.9% with a low level of loneliness.

Using the "Diagnosis of emotional barriers in interpersonal communication" method (V. Boyko), we found out that 42.9% of young people have some emotional difficulties in everyday communication, 22.8% of people do not have any emotional difficulties in everyday communication, while for 28.6% of respondents the emotions complicate the interaction with their partners, and for 5.7% of young people the emotions prevent to establish contacts with people.

Conclusions of the research. Thus, the theoretical analysis of social networks impact on students showed that on the one hand, communication in the Internet provides great opportunities for activities and students' self-expression, which cannot be realized in real life. However, for a significant number of social networks users, it takes a lot of time and becomes dominant, and subsequently the decline of the ability to volitional control over their own activity in cyberspace is progressing.

The empirical study revealed that most respondents are active users of social networks, spending more than 3 hours a day on the Internet. Young people spending a long time on the Internet consider it as the possibility of change and as the impact on changes in mood and self-esteem.

The prospect of our study is to develop a correctional program for the prevention of Internet addiction among young people.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Із кожним роком у вимірах сучасного інформаційного суспільства зростають соціокультурні вимоги до людини, та ускладнюється сама соціальна структура сучасного суспільства. Буття людини знаходиться у стані постійної фрагментації та мінливості, з'являються модернові впливи на людину, які конфліктують та конкурують у системах світосприймання.

Сучасні Інтернет-технології відк-

ривають для студентів надзвичайні перспективи, надаючи можливість доступу до різновекторної інформації, що дозволяє набути соціальних знань, сформулювати життєві перспективи та завдання, накопичити соціальний досвід, реалізувати особистісний потенціал у найкоротші терміни. Водночас інформаційне суспільство привносить чисельні ризики і небезпеки у життя людини.

Отже, проблема вивчення психологічних особливостей впливу соціальних мереж на особистість юнацького віку є

актуальною як у теоретичному, так і практичному сенсі сучасних психологічних досліджень, спрямованих на пізнання та оптимізацію взаємодії людини із середовищем Інтернет.

Важливою проблемою сьогодення є побудова системи продуктивної роботи в соціальних мережах та інших інтернет-ресурсах, що сприяла б збереженню та розвитку суб'єктності дорослої людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. Аналіз наукових джерел свідчить, що зростає інтерес дослідників до питань, пов'язаних із інформаційним способом життя і вплив віртуальної реальності на повсякденність сучасної особистості. Так, М. Смульсон досліджує інтелектуальний розвиток особистості у віртуальному освітньому просторі; А. Рубан вивчає вплив соціальних мереж на формування ідентичності підлітків та молоді [4]. Питання варіативності соціалізації особистості в умовах сучасного Інтернет-простору, досліджено у працях Н. Токарева, А. Шамне, О. Халік та ін [1]. Лазаренко Н. вивчає комунікацію в Інтернет-просторі [2].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. У наведених дослідженнях висвітлено лише окремі аспекти проблеми соціальних мереж. Недостатньо вивченим залишається питання впливу соціальних мереж на особистість юнацького віку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – на основі теоретичного та емпіричного дослідження виявити психологічні особливості впливу соціальних мереж на особистість юнацького віку. Завданнями даної роботи є: здійснити теоретичний аналіз впливу соціальних мереж на особистість юнацького віку; емпірично дослідити психологічні особливості впливу соціальних мереж на особистість юнацького віку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отрима-

них наукових результатів. Соціальна мережа (Інтернет) – інтерактивний багато-користувацький сайт, який являє собою автоматизоване соціальне середовище, що дозволяє спілкуватися групі користувачів, об'єднаних спільним інтересом [3]. Реальні учасники соціальних мереж пов'язані один із одним певними відносинами – від випадкових знайомств до тісних родинних і дружніх зв'язків.

Однією з форм віртуального спілкування є – соціальний сайт, що має певну структуру, спрямовану на представлення і підтримку стосунків із іншими користувачами Інтернету [3].

З психологічної точки зору соціальної мережі науковці розглядають як особливий вид соціальної комунікації, спрямовану на взаємодію користувачів Інтернету, з метою задоволення потреб у спілкуванні, знайомств, передачі та сприйняття інформації в будь-який час, незважаючи на відстань.

Чеботарьова Н. виділила наступні причини вибору інтерактивного способу спілкування студентів: [7]

- 1) недостатня реалізація спілкування в реальних контактах;
- 2) можливість реалізації якостей особистості, переживання емоцій, ролей, які фрустровані в реальному житті;
- 3) невдоволення реальною соціальною ідентичністю та бажання втекти від неї.

Слід зазначити, що важливою особливістю комунікації в мережі Інтернет є втрата вагомості невербальних засобів спілкування; стирання комунікативних бар'єрів, які пов'язані з зовнішнім обліком партнерів: їх вік, стать, зовнішність, соціальний статус. Інший важливий чинник фізичної відсутності людини в Інтернет-комунікації – можливість створювати чи корегувати враження про себе. Юнаки, створюючи сторінку в соціальній мережі, на свій розсуд наповнюють її інформацією про себе: місце проживання, навчання чи роботи, цитати про себе, власні інтереси, фото матеріали тощо. Весь цей комплекс інформації складається в один портрет соціальної само-

репрезентації особистості [2].

Зазвичай, активні користувачі соціальних мереж створюють “віртуальні особистості”, описуючи себе певним чином. Віртуальна особистість має ім’я, часто псевдонім. Псевдоніми в Інтернет-мережі називаються “nick” (від “nickname”-псевдонім) або “label”–“лейбл”, “ярлик”.

З однієї сторони створення “віртуальних особистостей” ускладнює процес дослідження кіберкомунікації, а з іншої – сприяє додатковим можливостям вивчення ідентичності.

Так, українська вчена М. Смульсон досліджує контент Інтернету, який може бути використаний із навчальною метою, а саме дистанційне навчання. Той зміст (тобто ті курси і сайти), з яким працює певний суб’єкт, є його власним віртуальним освітнім простором, створеним, побудованим із доступних йому в Інтернет-середовищі частинок. Кожен дорослий буде власний простір по-різному, відповідно до мети, готовності до саморозвитку та наявності проєкту саморозвитку, рівня мотивації і навіть рівня комп’ютерної грамотності [4].

Найпривабливіша сторона соціальних мереж для юнаків – це пошуки близького друга або коханої людини. Тому дуже популярними є сайти і клуби знайомств. А головною перевагою Інтернету називають великий обсяг інформації, в ньому можна знайти щось рідкісне.

Проте є недоліки соціальних мереж, основний із них – це психологічна залежність, перевантажені або нецікаві сайти, неживе спілкування, постійна реклама при відкритті будь-яких сторінок, недостатня кількість часу.

Для первинного визначення ступеня Інтернет-залежності можна використовувати наступні критерії: кількість часу, проведеного в Інтернеті; зниження результатів повсякденних форм діяльності; дезадаптація юнака [2].

Дослідниця Сюзан Грінфілт, вивчаючи вплив сучасних технологій на головний мозок людини, зазначає, що в

сучасного покоління, яке виростає, зникає емпатія – здатність співпереживати та розуміти інших. Дуже важко через соціальні мережі навчитись міжособистісному спілкуванню (підтримувати співрозмовника, дивитись у вічі, спонтанно емоційно реагувати), і практично не можливо одразу отримати відповідь співрозмовника. Адже наш мозок побудований так, що багато інформації про людину ми отримуємо невербально, тобто через соціальні мережі важко вести реальний діалог.

Поряд із цим, слід зазначити, що в сучасному світі багато роботодавців перевіряють потенційних працівників у соціальних мережах, аналізуючи їх контент на сторінці.

В соціальній мережі людина отримує змогу “спілкуватися” зі своїми кумирами, читати пости людей, яких вона поважає, або яким довіряє, що сприяє підвищенню її самооцінки, статусу, впевненості. Саме на задоволенні цих потреб ґрунтується зріст популярності соціальних мереж [6].

Дослідники також спробували з’ясувати, як соцмережі впливають на самооцінку юнаків. Встановлено, що перегляд чужих “селфі” занижує самооцінку, оскільки користувачі порівнюють себе з фотографіями людей у найщасливіший момент їхнього життя. Проте одне невелике дослідження виявило, що перегляд свого акаунта замість фотографій інших людей здатен підвищити почуття власної гідності.

З метою проведення емпіричного дослідження впливу соціальних мереж на особистість юнацького віку задіяно 35 студентів віком від 19 до 21 років спеціальності “Практична психологія” Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Дослідження проводилось за допомогою соціальних Інтернет-мереж у 2021 році. Участь була добровільною, вибірка репрезентативною. Респонденти були попереджені про мету дослідження і проінструктовані відносно правил надання відповідей.

Здійснивши теоретичний аналіз психологічних особливостей впливу соціальних мереж на особистість у юнацькому віці

нами було обрано наступні психодіагностичні методики: анкета “Активність у соціальних мережах”; методика діагностики рівня суб’єктивного відчуття самотності (Д. Расела і М. Фергюсона); методика “Діагностика емоційних бар’єрів у міжособистісному спілкуванні” (В. Бойко).

На першому етапі дослідження респондентам була запропонована авторська анкета “Активність у соціальних мережах”. Анкета складалася з 12 запитань закритого типу, спрямованих на виявлення: кількості часу, проведеного в соціальних мережах юнаками; мети, з якою опитувані перебувають там та визначення впливу соціальних мереж на студентів. Активність ми визначали за допомогою авторської анкети, яку створили, аналізуючи дослідження української вченої Т. Синельнікової, а також орієнтуючись на дослідження психолога Кімберлі Янг, яка зазначає, що людину можна вважати Інтернет-залежною,

якщо вона проводить за комп’ютером (в Інтернеті) більше, ніж 36 годин на тиждень, тобто більше 5 годин на добу. Таким чином, ми віднесли юнаків, які проводять у соціальних мережах 2-2,5 години щодня – до активних користувачів соціальних мереж.

Так, встановлено, що 82,9% юнаків проводять час в соціальних мережах більше 3-х годин щодня. Це свідчить про те, що такі респонденти є активними користувачами мережі Інтернет.

68,6% досліджуваних мають більше 500 друзів у соціальних мережах, проте 85,7% юнаків зазначили, що регулярно спілкуються менше, ніж з 20-ма друзями зі всього переліку контактів.

На питання “Як змінюється ваш настрій після тривалого проведення часу в Інтернеті?”, отримали наступні відповіді: 45,7% юнаків - мотивує до змін, у 25,7% погіршується настрій, 28,6% - відчують себе більш невпевнено (див. рис. 1).

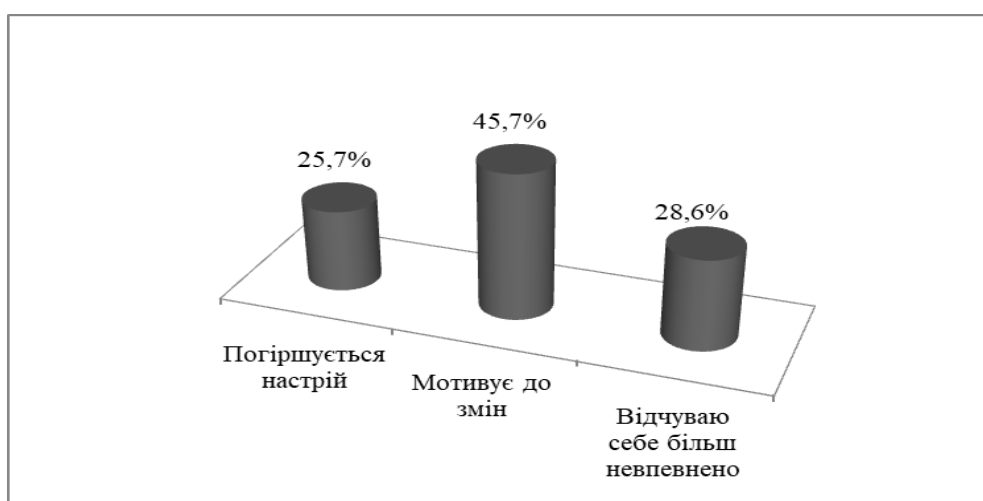

Рис. 1. Вплив Інтернету на юнаків

Також, виявлено, що 88,6% юнаків не зможуть без усякої причини, видалити свій профіль у соціальній мережі або просто стерти всю інформацію на ній і не заходити на свою сторінку.

Узагальнюючи результати анкети, потрібно зазначити, що більшість респондентів є активними користувачами соціальних мереж, мають багато віртуальних друзів, проте спілкуються з обме-

женим колом людей. Проводять більше 3-х годин на день в Інтернеті, а якщо не заходять на свою сторінку протягом двох днів, то відчують дискомфорт. Найчастіше юнаки користуються такими соціальними мережами, як “Facebook” та “Instagram”. Проведення тривалого часу в Інтернеті юнаки розглядають як можливість до змін, так і вплив на зміни настрою та самооцінку.

Наступною була проведена методика діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності (Д. Расела і М. Фергюсона). Дана методика допомогла нам визначити, наскільки юнаки відчувають себе самотніми

людьми. Адже часто через те, що студенти, не маючи реальних друзів, можуть шукати їх у соціальних мережах. Результати представлені на діаграмі 2.

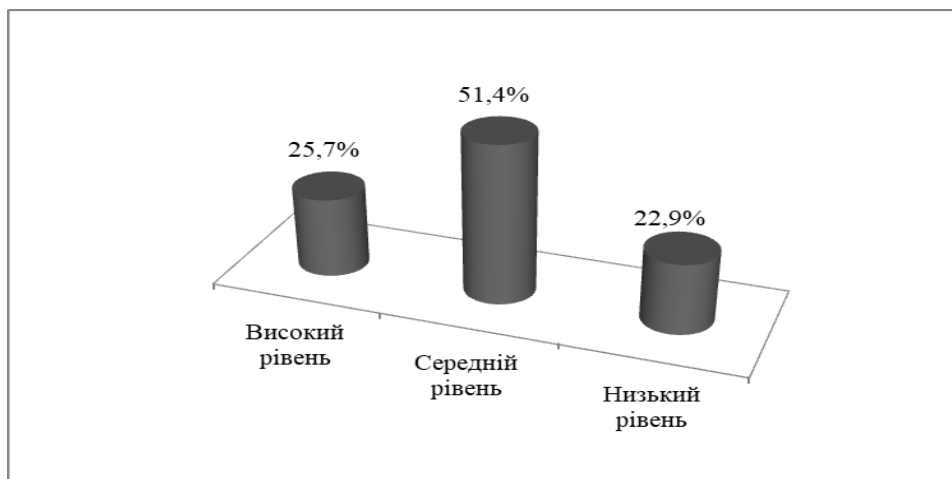

Рис. 2. Рівні суб'єктивного відчуття самотності юнаків

Отже, отримані результати свідчать про те, що серед респондентів 51,4% осіб із середнім рівнем суб'єктивного відчуття самотності. Таким людям властиво відчувати складнощі у налагодженні контактів, взаємин із іншими людьми. Людям із високим рівнем переживання почуття самотності властива негативна оцінка усамітнення. Вони бояться залишатися на самоті та в соціальних мережах можуть не критично ставитись до нових знайомств, можуть реєструватись на різних сайтах знайомств, щоб не бути на самоті, хоча б у віртуальному світі.

25,7% із середнім рівнем суб'єктивного відчуття самотності. Дані респонденти переживають самотність інколи, за певних життєвих ситуацій. Їм притаманне ставлення до самотності і як до позитивного, так і як до негативного почуття. Вони демонструють проміжні характеристики високого та низького рівнів переживання почуття самотності.

Також серед досліджуваних є юнаки із низьким рівнем самотності (22,9%). Вони мають оптимістичні уявлення про життя, ініціативні, незалежні в соціальних контактах, вирізняються високим самоконтролем. Вони здатні самостійно приймати рішення й

брати на себе відповідальність за їхню реалізацію. Їм властиве позитивне ставлення до власного "Я", до усамітнення. Вони є найбільш благополучними та характеризуються задоволеністю власною поведінкою, рівнем досягнень, особистісними якостями, впевненістю в собі, ставляться до самотності найчастіше як до позитивного переживання.

Наступною ми використали методика "Діагностика емоційних бар'єрів в міжособистісному спілкуванні" (В. Бойко) (див. рис. 3.).

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином теоретичний аналіз впливу соціальних мереж на студентів показав, що з одного боку комунікація в Інтернет-мережі надає великі можливості для діяльності та самовираження студентів, які не можуть бути реалізовані у реальній дійсності. Проте у значної кількості користувачів соціальних мереж оперування їхніми ресурсами забирає багато часу та стає домінуючим, що згодом у них прогресує зниження здатності до вольового контролю над власною активністю у віртуальному просторі.

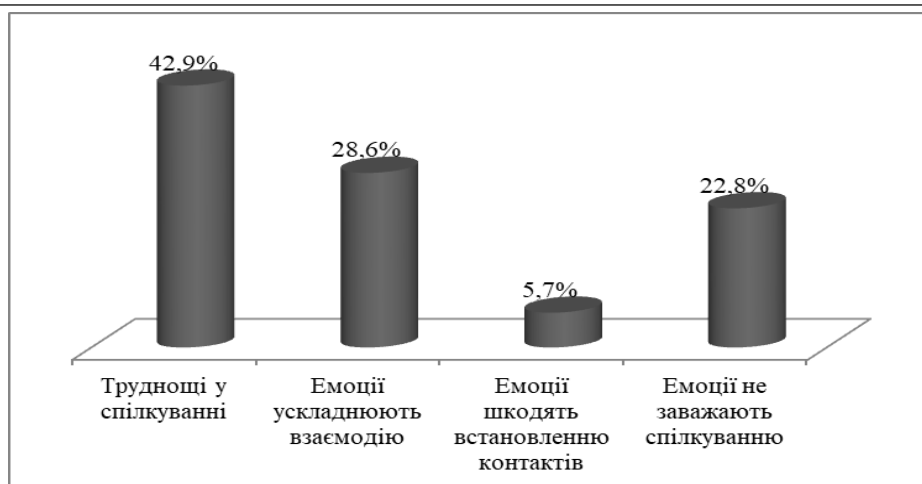

Рис. 3. Розподіл емоційних бар'єрів у спілкуванні юнаків

У результаті емпіричного дослідження встановлено, що більшість респондентів є активними користувачами соціальних мереж, мають багато віртуальних друзів, проте спілкуються з обмеженим колом людей. Проводять більше 3-х годин на день в Інтернеті, а якщо не заходять на свою сторінку протягом двох днів, то відчують дискомфорт. Найчастіше юнаки користуються такими соціальними мережами, як “Facebook” та “Instagram”.

Список літератури:

1. Варіативність соціалізації особистості в умовах сучасного інформаційного суспільства : монографія / кол. авторів; ред. Н. М.Токаревої. Кривий Ріг : ТОВ НВП “Інтерсервіс”, 2017. – 219 с.
2. Лазаренко Н. І., Коломієць А. М., Паламарчук О. М. Комунікація в Інтернет-просторі : психологічний аспект. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. Т. 65, № 3. 249–261. с.
3. Немеш О. М. Вплив медіа на соціалізацію сучасної молоді. Професійний розвиток педагога. 2021. 88–92 с.
4. Рубан А. Вплив соціальних мереж на формування ідентичності підлітків та молоді. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету : збірник наукових праць. Серія : “Педагогічні науки”. Ізмаїл : РВВ

Перебування тривалий час в Інтернеті юнаки розглядають як можливість до змін і вплив на зміни настрою та самооцінку.

Встановлено, що студенти мають емоційні труднощі у повсякденному спілкуванні та у них переважає середній рівень самотності.

Перспективою нашого дослідження є розроблення корекційної програми профілактики Інтернет залежності юнаків.

ІДГУ, 2021. Вип. 56. С. 213–220

5. Смутьсон М. Л., Мещеряков Д. С., Назар М. М. Психологічні засади проєктування інтернет-ресурсів для розвитку суб'єктності дорослих. Технології розвитку інтелекту. 2020. №3 (28). (ISSN 2223-0521)

6. Терешкун О. Ф, Ілюшкін О. С. Соціальні мережі у сучасному суспільстві : психологічний аналіз. Соціальна психологія. Український науковий журнал. 2011. № 5, С. 86–95

7. Чеботарева Н. Д. Интернет-форум как виртуальный аналог психодинамической группы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kazedu.kz/referat/63700>

References:

1. “Variability of socialization of personality in conditions of modern information society” : monograph (2017). / circle of

authors; ed. N. M. Tokarevoia. Kryvyi Rih : Interservice LLC. p. 219

2. Lazarenko, N. I., Kolomiets, A. M., Palamarchuk, O. M. (2018). "Communication in Internet space : psychological aspect", Information technologies and learning tools. Vol. 65, no. 3. pp. 249–261

3. Nemesh, O. M. (2021). "Influence of media on socialization of modern youth", Professional development of the teacher. pp. 88–92

4. Ruban, A. (2021). "The influence of social networks on the formation of the identity of adolescents and youth", Scientific Bulletin of Izmail State Humanitarian University : collection of scientific works.

Series : "Pedagogical Sciences". Izmail : RVV YDGU,. Vip. 56. pp. 213–220

5. Smulson, M. L., Mescheryakov, D.S., Nazar, M. M. (2020). "Psychological principles of designing Internet resources for the development of adult subjectivity", Technologies for the development of intelligence. no. 3 (28). (ISSN 2223-0521)

6. Tereshkun, O. F., Ilyushkin, O. S. (2011). "Social networks in modern society : psychological analysis", Social psychology. Ukrainian scientific journal. no. 5, pp. 86–95

7. Chebotareva, N. D. "The Internet Forum as a virtual analogue of the psychodynamic group". available at : <http://www.kazedu.kz/referat/63700>

Стаття надійшла до редколегії 08.05.2022